

## קובץ שאלות חזרה לחוברת אמונה וגאולה

### פרק ראשון

1. א. תאר את אופיו של "איש החוץ" ואת אופיו של "איש הפנים".  
ב. את מי משניהם תעסיק יותר שאלת משמעות החיים?
2. לדעת ויקטור פרנקל, מי יהיה יותר בריא בנפשו – איש הפנים או איש החוץ? הסבר.
3. כיצד מוכיח צייטלין את קיומה של נשמה א-להית עליונה הקיימת באדם (2 הוכחות)?
4. ממה נובע חיפוש האדם אחר משמעות לחייו לפי צייטלין?
5. "לא אל מה שיש לו תחילה ותיכלה, משהו מוקף ומוגדר בטיבעו וקרוב לחושינו ותפיסתנו, אנו מתגעגעים, כי אם אל מה שאין לו תחילה ותיכלה, שנמצא מעבר לכל הגבולים" (הלל צייטלין).  
א. הסבר את דבריו של צייטלין.  
ב. כיצד הוא מוכיח את דבריו?
- ג. מה ניתן ללמוד מדבריו לשאלה "מדוע אדם מחפש משמעות לחייו"?  
6. א. הסבר את המושגים "אדם בכח", "אדם בפעל".  
ב. מתי אדם הוא "בכח" ומתי "בפעל"?
7. המהר"ל עוסק בדבריו במלאכים, בני אדם, בהמות ובאדמה. חלק את המושגים הללו לשתי קבוצות והסבר את המאפיין כל קבוצה, לאור דבריו.
8. א. האם ייתכן שאדם יממש את שלמותו בעולם לדעת המהר"ל? הסבר מדוע.  
ב. הסבר את משל העירוני שנשא בת מלכים ואת הנמשל.
9. א. מהי תכלית כל הברואים שאינם בני אדם בעולם, לדעת הרמב"ם?  
ב. מהי תכלית האדם לדעת הרמב"ם? כיצד הוא מוכיח את דבריו?
10. "חרבן הנפש בתיקון הגוף ותקון הנפש בחרבן הגוף". מי אמר משפט זה? הסבר את המשפט.
11. האם פרופסור למדעי היהדות שמתנהג באופן לא מוסרי נחשב לאדם שלם לפי הרמב"ם? הסבר.  
האם אדם ישר והגון שלא פיתח את חכמתו נחשב לאדם שלם לפי הרמב"ם? הסבר.
12. מהי הסתירה בין דברי הרמח"ל השונים בנוגע לשאלת משמעות החיים? כיצד היית מיישב את הסתירה?
13. השווה בין תכלית החיים לפי הרמח"ל לתכלית החיים לפי הרמב"ם.
14. מהם שתי הכוחות החזקים ביותר בעולם לפי הרב דסלר?
15. לפי הרב דסלר, האם בכל אדם יש כח נתינה? הוכח את דבריך.
16. מהי המטרה שלשמה ברא ה' את העולם לפי הרב דסלר? כיצד נוכל לממש מטרה זו?
17. הסבר את המשפט: "כי לא יכיר החסד אלא מי שיש בו חסד". מה נלמד ממשפט זה לגבי שאלת תכלית החיים.
18. מהי נקודת המחלוקת בין הנצרות ליהדות לפי הרש"ר הירש. הסבר את פרשנות הנצרות ואת פרשנות היהדות לסיפור חטא אדם הראשון, לאור דברי הרש"ר הירש.
19. מהי תכלית החיים לפי הרב קוק? מהי הייחודיות שבגישתו לעומת הגישות האחרות שנלמדו בפרק?

## פרק שלישי – אני מאמין:

### למה ללמוד אמונה?

1. לפי ריהל – האם לימוד האמונה הוא דבר חיובי? פרט.
2. "כי אין המסורת טובה כי אם לנפש השלווה ואילו הנפש הנבוכה יותר ראוי לה המחקר" (ריה"ל).
- א. הסבר מהי "נפש שלווה" ומהי "נפש נבוכה".
- ב. מדוע לדעת ריה"ל המסורת טובה לנפש השלווה ואילו המחקר לנפש הנבוכה.
3. האם לדעת ר' נחמן מברסלב יש ללמוד אמונה באופן שכלי? מדוע?
4. מהי המדרגה העליונה של עבודת ה' לפי ר' נחמן? מדוע?
5. מהם סוגי האנשים ויחסם לאמונה, כפי שמתאר רס"ג? לאילו סוגי אנשים כתב רס"ג את ספרו?
6. "כל המסתכל בארבעה דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם: מה למטה, מה למעלה, מה לפניו ומה לאחור" (חגיגה, פרק ב' משנה א').
7. הסבר את המשנה.
8. מהי הקושיא מהמשנה על שיעורי מחשבת ישראל?
9. כיצד מתרץ רס"ג את הקושיא?
10. א. לדעת רס"ג אדם יכול להגיע לבדו, ע"י חכמתו, לאמונה ולתורה, אך לדעתו זוהי לא הדרך הנכונה. הסבר מדוע (3 סיבות).
- ב. מהי הדרך הנכונה ללימוד אמונה לדעתו?
11. א. מדוע לדעת רס"ג יש ללמוד אמונה? (2 סיבות)
- ב. האם עמדתו של רס"ג בנושא לימוד האמונה דומה לשיטתו של ריה"ל? הסבר היטב.
12. מהי מטרתו של הרמח"ל בכתיבת ספרו "מסילת ישרים"?
13. האם לדעת הרמח"ל אהבת ה' ויראת ה' הן תכונות טבעיות לאדם (כמו תחושת רعب ועייפות)? הסבר את תשובתך.
14. מדוע לדעת הרמח"ל יש להעמיק בענייני האמונה ועבודת ה'?
15. מהי עבודת ה' השלמה והראויה לפי הרמח"ל?
16. כיצד מסביר הרמח"ל את הפסוק - "אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה'" (משלי ב', ד').
17. מהם שני חלקי התורה לפי רבנו בחיי? הסבר והבא דוגמה למצווה מכל חלק.
18. איזה חלק מחלקי התורה היה מוזנח יחסית בתקופתו של רבנו בחיי? האם לדעתך זהו המצב גם כיום? הסבר את דבריך.
19. רבנו בחיי מביא 3 אפשרויות מדוע אין התעסקות בחובות הלבבות. מהם שלשת האפשרויות וכיצד הוא מסביר שאין הצדקה לחוסר ההתעסקות בחובות הלבבות.
20. סכם את ההוכחות לצורך בלימוד אמונה מן השכל, מהתורה ומחז"ל, לפי רבנו בחיי?

21. האם שיטת רבנו בחיי קרובה יותר לעמדת רס"ג או לעמדת ריה"ל בשאלת הצורך בלימוד אמונה? הסבר.
22. הסבר את משל "העבד וספירת הממון" של רבנו בחיי.
23. מהו "מאמר הדור"? הסבר את הרקע ההיסטורי לכתיבת המאמר?
24. לפי הרב קוק, מהו השוני המרכזי בין דורנו לבין הדורות הקודמים?
25. מהי הסיבה המיוחדת ללמוד אמונה בדורנו, לפי הרב קוק?
26. הסבר את קביעתו של הרב קוק לגבי דורנו: "הוא לא יוכל לשוב מיראה, אבל מאוד מוכשר הוא לשוב מאהבה". הדגם כיצד "שבים מיראה" וכיצד "שבים מאהבה".

### **מהי אמונה?**

27. מהי הגדרת האמונה לפי ר' יוסף אלבו?
28. מהי אמונה לדעת רש"י מלאדי? מה החידוש בדבריו בפירוש המילה "אמונה"?
29. כיצד מסביר הרב שלום בער מליובאוויטש את העובדה שה' מחזיק בכל רגע את העולם שלא יהפוך להיות "אין"?
30. מהי אמונה לפי הרב שלום בער מליובאוויטש? כיצד ניתן לראות שהוא ממשיך את הרעיון של רש"י מלאדי?
31. מהו הקשר בין אדם "נאמן בעסקיו" לבין אדם שמאמין בה', לפי המהר"ל?
32. מהם י"ג עיקרי האמונה של הרמב"ם?
33. לפי החזון אי"ש, מה גורם לאדם לחפש אחר האמונה?
34. מהי הגדרת הבטחון בה' לפי החזון אי"ש? מהו ההבדל בינה לבין האמונה?
35. אדם מאמין ואדם שאינו מאמין נמצאים בצרה. הסבר כיצד יתנהג כל אחד מהם, לפי דברי החזון אי"ש.

### **כיצד מגיעים לאמונה?**

36. השווה בין הדרך לאמונה כפי שמתואר בתלמוד הבבלי, מסכת נידה לבין הדרך לאמונה כפי שמתואר במדרש הגדול. האם יש סתירה בין המקורות?
37. הסבר היטב את חמשת הדרכים להגיע לאמונה לפי הרב דסלר: אילו דרכים הן הבסיס לאמונה ואילו מתייחסות למדרגות הגבוהות של האמונה?

### **אמונה ומימוש עצמי**

38. מהו הקשר בין אמונה למימוש עצמי? במה נושא זה שונה מהנושאים הקודמים שבהם עסקנו בהקשר של אמונה?
39. א. מהו "חטא" לפי הרב קוק בקטע "בקשת האני העצמי"? במה שונה הגדרה זו של חטא מההגדרה המקובלת?
- ב. לאור דבריך בסעיף א', הסבר את חטא אדם הראשון וחטא הארץ המוזכרים בקטע.

40. מהו התפקיד של התורה על פי הרב קוק בקטע הנ"ל – לכוון אותנו מבחוץ או לחבר אותנו לפנימיותינו? הסבר היטב.
41. מהי ביקורתו של הרב קוק על המחנכים? האם אתה תומך בביקורת זו?
42. מהו אחד הגורמים לחזרה בשאלה לפי הרב קוק? הסבר היטב והדגם את דבריו מן המציאות כיום.
43. מהי הבעיה שיכולה להתעורר מהרעיון של "מימוש עצמי"? כיצד מתמודד עם הבעיה הרב שמעון שקוף?
44. הסבר את דברי הרב שקוף: "איש השלם ראוי להשריש בנפשו להרגיש שכל העולמות כולם הם ה"אני" שלי".
45. תמימה: "אני לא מתפללת בציבור, זה רק מפריע לכוונה האישית שלי ולמדתי במחשבת ישראל שהעיקר באמונה זה המימוש העצמי!". כיצד יענה לתמימה ריה"ל? (2 תשובות).
46. תמימה: "אחרי שקראתי את דברי ריה"ל הבנתי שבאמת כדאי להתפלל בציבור! – זה בדיוק כמו שכשבונים חומה להגנה כולם בונים ביחד את החומה ולא כל אחד שומר על ביתו". הסבר את דברי תמימה לאור דברי ריה"ל.
47. מה היה חטאו של איוב לפי הרב סולוביצ'יק? מה היה חטאו המיוחד בעניין התפילה? מה עשה איוב כדי לתקן את דרכיו? (ראה בסוף הקטע).
48. מהי הגדרת החסד לפי הרב סולוביצ'יק?

### **אמונה בעם ישראל**

49. הסבר את הרעיון של הגעה לאמונה דרך עם ישראל. במה שונה דרך זו מהדרך שלמדנו בנושא "אמונה ומימוש עצמי".
50. במה שונה יצירת עם ישראל מיצירת שאר העמים? במה שונה הדת היהודית מהדתות ומן האומות האחרות? מה מראה השוני הזה שבין ישראל לעמים? מדוע שוני זה קשור לדרך שבה יש ללכת כדי להגיע אל האמונה? (ראה הסברים בחוברת).
51. א. תאר את חלומו של מלך הכוזרים.  
 ב. ספר הכוזרים שונה מרוב ספרי המחשבה בכך שהוא פותח עם כמה הנחות בנושא האמונה, בלי להוכיח אותם. הסבר מהם ההנחות של הספר, המתבטאות בחלום (לדוגמא: החלום מניח שיש א-להים).  
 ג. מדוע ריה"ל מניח את ההנחות הללו ולא מוכיח אותם? מה ניתן ללמוד מכך על שיטתו בנוגע לדרך אל האמונה.
52. מהם העקרונות של הפילוסוף? הסבר כל עיקרון והביאי ציטוט שמראה את העיקרון.
53. כיצד דוחה מלך הכוזרים את הפילוסוף (2 דחיות)?
54. מהם יסודות השקפת הנוצרי בדבריו למלך הכוזרים?
55. כיצד דוחה מלך הכוזרים את הנוצרי?
56. א. "מלך הכוזרים מתלבט בין דרך ההגיון לדרך האמונה". הסבר משפט זה לאור דברי מלך הכוזרים לנוצרי, למוסלמי ולפילוסוף.

- ב. כיצד האמונה היהודית פותרת את ההתלבטות בין האמונה לבין ההגיון?
57. במה שונה ביסוס האמונה היהודית מביסוס האמונה אצל שאר הדתות?
58. השווה בין אמונה המתבססת על בריאת העולם לבין אמונה שמתבססת על יציאת מצרים ומתן תורה. איזו מהן חזקה יותר לפי ריה"ל?
59. א. ריה"ל מציג שתי סיבות אפשריות לכך שאנו חייבים בתורה. מהם? (פסקה כז'?)  
 ב. מהי לדעתו הסיבה המרכזית המחייבת אותנו? מדוע? מה נובע מכך?
60. מהם חמשת הדרגות הקיימות בעולם? מה מייחד כל דרגה מן הדרגה הקודמת?
61. כיצד מוכיח ריה"ל כי מדרגת עם ישראל היא מדרגה בפני עצמה?
62. במה שונה מהותית גישתו של ריה"ל על סגולת ישראל מלהבדיל, הגישה הגזענית של הנאצים ימ"ש?
63. מה ההבדל בין יצירת הדת היהודית ליצירת שאר הדתות? מהי חשיבותו של הבדל זה?
64. מהי חשיבותו של מעמד הר סיני לפי ריה"ל?
65. מהו הבסיס לאמונה לפי דברי הרמב"ם באיגרת תימן? במה דומים דבריו לגישתו של ריה"ל?
66. לפי הרב קוק - מדוע ה' בחר בעם מסוים שיעבוד אותו ולא בכל העולם?
67. א. הסבר מהו ייעודו של עם ישראל לפי הרב קוק.  
 ב. הסבר את הנושא "אמונה בעם ישראל" שבו עסקנו, לאור דברי הרב קוק.
68. א. מהם שני המרכיבים של קדושת ישראל לפי הרב קוק? הסבר כל אחד מהם.  
 ב. מהו המרכיב היותר מרכזי מביניהם? הסבר.  
 ג. מהו המרכיב שמתגבר לקראת תקופת הגאולה?
69. הסבר את המשפט: "שהסגולה הפנימית לא תתגלה בזמן הזה כי אם לפי אותה המדה שהבחירה מסייעה את גילוייה" (הרב קוק).
70. כנגד מי מכוונת ברכת "ולמלשינים אל תהי תקווה"? מדוע לדעת הרב קוק היא לא מכוונת לחילוניים שבזמנו? מה ניתן ללמוד מכך לנושא "אמונה בעם ישראל"?
71. מהי דרכו של הרב קוק לקרב את הכופרים באמונה? האם הוא נוקט בדרך זו כלפי כל הכופרים? הסבר.

## פרק רביעי – אמונה ומידות

1. מהו ההבדל המהותי שבין האדם לחיה, לפי פרופ' קציר? כיצד הוא מסביר מדוע דווקא אצל האדם קיימת התנהגות מוסרית?
2. לדעת הרמב"ם, האם נכון לומר שבתחומים הגשמיים של החיים, האדם והחיה שווים? הסבירי היטב.
3. האם המוסר טבוע באדם מראשית היוולדו?
4. מהי תנועת המוסר? מתי נוסדה ומה היו מטרותיה?
5. מהם שני הזרמים המרכזיים בתנועת המוסר? מיהו הרב שתומך בכל אחת מן הגישות?
6. הרב נתן צבי פינקל – "דרך ארץ קדמה לתורה":
  - א. מהי השאלה שמעלה הרב פינקל? (פיסקה הראשונה בקטע)
  - ב. כיצד נברא האדם מתחילה? האם גם בע"ח נוצרו כך מתחילה? (עייני בשורות המסומנות).
  - ג. מדוע לא ציוותה התורה על המידות והתכונות?
  - ד. מהי מטרת נתינת התורה (סוף הקטע).
7. במה שונה גישתו של הרב הורוביץ (מייסד ישיבת נוברהדוק) מגישתו של הרב פינקל?
8. הסבירי את משל הצבי הבורח מן הצייד ואת הנמשל. מהו ההבדל בין היער במשל של הצבי לבין ה"יער" בחייו של האדם?
9. כיצד משלב הרב קוק בין שתי הגישות בתנועת המוסר? הסבירי מיהו ה"כובש" ומיהו ה"ישר"?
10. האדמו"ר מפיסצנא – יחס המחנך אל התלמיד:
  - א. מהי המטרה של מחנכים מסויימים ביחס לתלמידיהם? מהי ביקורתו עליהם?
  - ב. "אין מידה וטבע רעה בהחלט בילד מישראל" – כיצד מסביר ומוכיח משפט זה האדמו"ר?
  - ג. כיצד הוא מדגים את שיטתו בתלמיד שיש לו מידת הכעס?
11. מהו הקשר בין עולם האמונה ומידות האדם?
12. ח' יושב בכלא רמלה בשל רצח שביצע. הוא אינו מתחרט על הרצח וטוען שהיה עושה זאת שוב. ח' מגדיר את עצמו כאדם דתי ושומר מצוות. האם ניתן לומר שח' הוא אדם מאמין? הסבירי היטב את תשובתך ונמקי.
13. כאשר ה' מסביר את בחירתו באברהם הוא מזכיר את העניין המוסרי: "כי ידעתיו למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט" (בראשית י"ח).
  - א. מה ניתן ללמוד מכך שזוהי הסיבה שה' בוחר באברהם?
  - ב. האם דברי הרב חרל"פ יכולים להתאים לפסוק זה?
12. הסבירי היטב את דברי הרב חרל"פ: "כי האמונה קשורה בהמדות כנר בפתילה".
13. כיצד מגדיר הרב קוק את המושג "יראת שמים"?
14. הסבירי את המושגים "יראת חטא" ו"יראת המחשבה" שמוזכרים בדברי הרב קוק. איזו מהם חיובית ואיזו שלילית לדעתו?

15. מהם שני הגורמים שעל האדם לבסס עליהם את דרכו לפי הרב קוק?

16. לדעת הרב קוק, מהו הסימן לכך שיראת השמים היא טהורה?

17. הנצי"ב מוולוז'ין:

א. איזה ספר נקרא "ספר הישר"? מדוע?

ב. מדוע נחרב בית המקדש השני?

ג. אילו צדיקים הקב"ה אינו סובל?

## גאוה וענוה

18. מהו המקור בתורה שעוסק בבעיית הגאוה? הסבירי את המקור ואת הנלמד ממנו.

19. לפי ה"ארחות צדיקים":

מהם שני סוגי הגאוה?

מהו הרע ומהו הטוב בכל אחד מסוגי הגאוה? פרטי.

סכמי במילים שלך, לאור מה שלמדנו בכיתה ולאור דברי הארחות צדיקים – מתי

הגאוה היא חיובית ומתי היא שלילית?

20. דיצה וחדווה דנו ביניהן כיצד לשפר את מידת הענוה שלהן:

דיצה: אני חושבת שאתחיל ללבוש בגדים יותר פשוטים כדי לא להתבלט וכך אשפר את

הענוה שלי. חדווה: את הולכת לפי דרך ה\_\_\_\_\_ של הרמח"ל. אני מעדיפה את דרך

ה"התבונן" – לחשוב מבפנים על חשיבות הענוה וכך לשפר את המידה הזו. הבעיה היא שאני

לא זוכרת את 4 הדרכים להתבוננות בעניין הענוה.

השלימי את המילה החסרה בדברי דיצה ועיזרי לה להיזכר ב- 4 הדרכים להתבוננות המחזקת

את הענוה.

כיצד המשבר הכלכלי שמתרחש בימים אלו יכול לעזור לאדם להגיע לענוה, לפי דברי

הרמח"ל? הסבירי.

21. מהם הגורמים שפוגעים ברכישת מידת הגאוה לפי הרמח"ל?

22. לפי הרב דסלר – מדוע יש טוב בהתבטלות מוחלטת? הסבירי היטב.

23. "וזכרת את ה' א-להיך כי הוא הנותן לך כוח לעשות חיל" (דברים ח'). מה לומד הר"ן

מפסוק זה? הסבירי. מדוע לא נאמר בפס': "וזכרת כי ה' א-להיך נותן לך לעשות חיל"?

24. מתי לדעת הרב קוק הגאוה היא חיובית? הביאי דוגמא לגאוה חיובית כזו מן התנ"ך

(לאור מה שהסברנו בכיתה) ומחיי היומיום.

## שמחה

25. מהו הקשר בין שמחה לאמונה בה? הסבירי היטב.

26. א. הסביר את דברי המהר"ל: "מי שחזק באמונה, בשביל החוזק שיש בו ואין מקבל שנוי

באמונתו, הרי נבדל משנוי אשר הוא לחמרים".

ב. הדגימי את דברי המהר"ל.

27. מהוא חטא משה רבנו לפי המהר"ל? מה ניתן ללמוד מחטאו של משה על מידת הכעס?
28. מדוע טוען הרב קוק ש"העונג והשמחה הם דברים מוכרחים להיות מתלווים אל כל עסק רוחני"? (4 סיבות).
29. אהבה ואחוה עצובות מאוד בגלל ציון נמוך שקיבלו במחשבת ישראל. אהבה פעלה לפי דרך ה"הדחקה" ואחוה פעלה לפי דרך ה"התמודדות". הסבירי כיצד כל אחת מהן התנהגה? (לפי דברי הרב קוק).
30. מהו "סוד השמחה" של עם ישראל לפי הרב אלימלך בר שאול?
31. כיצד לפי ר' נחמן מברסלב יש להתחרט על עברה שהאדם עשה? הסבירי היטב (קטע קע"ה)